

Rapport

Datum: 9 november 2006
Rapportnummer: 2006/360

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de Koninklijke Marechaussee tijdens de paspoortcontrole in Hoek van Holland op 27 december 2002 hem, zijn echtgenote en haar broer heeft gediscrimineerd, door hun paspoorten in te nemen voor nadere controle en de paspoorten van andere personen niet.

Ook klaagt verzoeker erover dat de Koninklijke Marechaussee hen toen onheus heeft bejegend door allerlei onheuse en/of discriminerende opmerkingen te plaatsen.

Beoordeling

I. Ten aanzien van discriminatie

Bevindingen

1. Op 27 december 2002 vertrokken verzoeker, zijn echtgenote en haar broer, allen van Nigeriaanse afkomst, na een korte vakantie in Nederland, met de boot naar Engeland. Verzoeker heeft de Amerikaanse nationaliteit. Zijn echtgenote en haar broer hebben de Nigeriaanse nationaliteit. Bij de paspoortcontrole voor uitreis uit Nederland, nam ambtenaar B. van de Koninklijke Marechaussee de paspoorten in van verzoekers echtgenote en haar broer voor nadere controle, en gaf deze aan zijn collega P. Verzoeker, zijn echtgenote en haar broer voelden zich gediscrimineerd, en gaven uiting aan dit gevoel. Naar aanleiding van verzoekers weigering om zich bij zijn echtgenote en haar broer te voegen, zegde B. hem een proces-verbaal aan. Na de controle konden verzoeker, zijn echtgenote en haar broer met de boot vertrekken. Op 14 april 2004 veroordeelde de kantonrechter te Rotterdam verzoeker wegens overtreding van artikel 4.6. Vreemdelingenbesluit 2000 (zie Achtergrond onder 3.), dit wil zeggen, het zich niet houden aan een ambtelijk bevel, tot een geldboete van € 85.

2. Verzoeker klaagt erover dat hij, zijn echtgenote en haar broer, werden gediscrimineerd. Hij gaf in zijn klachtbrief van 13 januari 2003 aan de Koninklijke Marechaussee aan dat sprake was geweest van discriminatie, omdat ambtenaar B. eerst het paspoort van zijn echtgenote in orde had bevonden. Zij was daarna doorgelopen, maar vervolgens had B. getwijfeld aan het paspoort van haar broer, en had zij moeten terugkomen en had zij zich bij haar broer moeten voegen voor een nadere controle van beide paspoorten. De twijfel aan het paspoort van haar broer was volgens verzoeker volstrekt ten onrechte geweest, omdat dit paspoort bij grenscontroles in andere landen steeds was goedgekeurd. Zij hadden allen luid gezegd dat sprake van racisme. Ook hijzelf had zich bij de anderen moeten voegen zonder dat daarvoor ook maar enige reden was. Hij had gevraagd naar de reden waarom hij zich bij de anderen had moeten voegen. Daarop had B. gezegd dat hij zich bij de anderen moest voegen of dat B. hem zou terugsturen naar waar hij vandaan

kwam. Hij had geweigerd om zich te verplaatsen, omdat er geen enkele reden was geweest om zijn familie te arresteren. Hij had gezegd dat zij alleen werden gecontroleerd omdat zij zwart waren. Vervolgens had B. hem bij zijn jas gepakt. Daarop had hij luid gezegd "take your dirty hands off me." Uiteindelijk had V., hoofd doorlaatpost, hem gevraagd om hem te volgen. Dat had hij gedaan, omdat V. hem menselijk behandelde.

3. De Bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee achtte de klacht ongegrond in zijn reactie van 28 april 2004. Volgens de Bevelhebber was geen sprake geweest van discriminatie. Verzoekers echtgenote en haar broer hadden hun paspoorten aan B. gegeven. Omdat B. twijfelde aan de echtheid van deze paspoorten, had hij de paspoorten aan collega P. gegeven voor nadere controle. Zij waren wettelijk bevoegd geweest om dit te doen. Er waren geen twijfels geweest over de echtheid van verzoekers paspoort, maar op grond van eerdere ervaringen was bekend dat veel personen trachtten om met vervalste paspoorten naar Engeland te komen. Dergelijke personen waren vaak begeleid door een derde persoon. Verzoeker was om zijn medewerking gevraagd om uit te sluiten dat hij een zogenaamde begeleider was. Hij was verplicht geweest om de aanwijzingen van een ambtenaar op te volgen. Bij weigering was de ambtenaar bevoegd geweest om enig geweld toe te passen. Nadat verzoeker zijn medewerking had geweigerd, had B. niet aan verzoekers jas getrokken, maar had hij verzoeker naar het Hoofd Doorlaatpost gevoerd. De controle was niet gebaseerd op racistische motieven. Bij teruggave van de paspoorten had P. de reden voor de nadere controle uitgelegd. Daarop hadden verzoeker, zijn echtgenote en haar broer de ambtenaren voor racisten uitgemaakt. De ambtenaren hadden meermalen getracht om de reden van de controle uit te leggen, maar verzoeker, zijn echtgenote en haar broer waren niet voor rede vatbaar geweest.

4. Betrokken ambtenaar B. verklaarde onder meer dat hij aan de echtheid van de Nigeriaanse paspoorten had getwijfeld, omdat de perforaties van slechte kwaliteit waren, en derhalve wellicht niet door de bevoegde autoriteiten waren aangebracht.

5. Verzoeker betwistte in zijn verzoekschrift van 10 februari 2005 de juistheid van de lezing van de Bevelhebber, met name op het punt dat geen sprake was geweest van discriminatie. Hij bleef erbij dat het paspoort van zijn echtgenote eerst was gecontroleerd en echt bevonden.

6. De minister van Defensie deelde in zijn reactie van 3 november 2005 eveneens mee dat hij de klacht ongegrond achtte. De minister gaf aan dat B. had verklaard dat iedereen zijn paspoort ter controle had moeten overhandigen, en dat hij de nadere controle van de twee paspoorten had overgedragen aan een collega, omdat het druk was.

Beoordeling

7. Het discriminatieverbod houdt voor bestuursorganen in dat zij geen onderscheid mogen maken naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke

grond dan ook. Ambtenaren mogen bij controles selectief te werk gaan, voor zover men zich daarbij niet laat leiden door onveranderbare uiterlijke kenmerken van burgers.

8. Op grond van het Vreemdelingenbesluit 2000 en de Uitvoeringsovereenkomst bij het Akkoord van Schengen (zie Achtergrond, onder 1. en 3.) moeten alle personen die de buitengrens van Nederland overschrijden, zoals bij een reis naar Londen het geval is, een minimumcontrole ondergaan. Daarnaast vindt bij vreemdelingen zowel bij binnenkomst als bij uitreis in beginsel een grondige controle plaats. De Koninklijke Marechaussee voert deze controle uit. De minimumcontrole bestaat uit een vergelijking van de persoon met het getoonde grensoverschrijdingsdocument. De grondige controle bestaat onder meer uit een grondig onderzoek van het grensoverschrijdingsdocument. (zie Achtergrond onder 2., 3. en 4.)

9. In eerdere rapporten heeft de Nationale ombudsman aangegeven dat geen sprake mag zijn van discriminatie bij een paspoortcontrole. Daarvan zou sprake kunnen zijn wanneer uitsluitend wordt geselecteerd aan de hand van onveranderbare uiterlijke kenmerken.

10. Dat een paspoortcontrole meestal slechts kort duurt, maar dat de paspoorten van verzoekers echtgenote en haar broer grondiger werden gecontroleerd dan de paspoorten van andere reizigers, en dat aan verzoeker vragen werden gesteld, betekent nog niet dat in hun geval sprake was van discriminatie. Ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee zijn in beginsel vrij om bij een groot reizigersaanbod, waarvan hier sprake was, selectief te controleren. De Bevelhebber heeft aangegeven dat in dit geval de nadere controle van de paspoorten van verzoekers echtgenote en haar broer was gebaseerd op twijfel aan de echtheid van deze paspoorten. De betrokken ambtenaar gaf aan dat de perforaties niet authentiek hadden geleken. Van de Koninklijke Marechaussee wordt verwacht dat bij twijfel aan de echtheid van een paspoort, de bevoegdheid tot nadere controle van dit paspoort wordt uitgeoefend. Dat het paspoort van verzoekers broer bij eerdere grenscontroles in andere landen al was gecontroleerd zonder dat daarbij twijfel was gerezen, brengt niet mee dat de betrokken ambtenaar in dit geval ten onrechte twijfelde. Verder is niet komen vast te staan of verzoekers echtgenote eerst mocht doorlopen en later alsnog moest terugkomen.

Wat daarvan zij, uit hetgeen over en weer naar voren is gebracht, volgt niet dat het uiterlijk van verzoeker, zijn echtgenote of haar broer, op zodanige manier een rol heeft gespeeld dat sprake is geweest van strijd met het discriminatieverbod.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien van het maken van onheuse, dan wel discriminatoire opmerkingen

1. Verzoeker heeft er ook over geklaagd dat onheuse, dan wel discriminerende opmerkingen zijn gemaakt. Verzoeker gaf hiertoe het volgende aan:

a. Er was gezegd: “als je niet met ze meegaat, dan stuur ik je terug naar waar je vandaan komt.” en “Ik zal een rapport hierover schrijven en dan zal geen van jullie Nederland meer inkomen.”

b. B. had hem meegedeeld dat veel Nigerianen een vals paspoort hadden en dat verzoekers Amerikaanse paspoort niet van verzoeker was.

c. B. had zijn twijfel uitgesproken aan de juistheid van de spelling van verzoekers woonplaats.

d. Er was naar verzoekers echtgenote gewezen en gezegd: “Ik ben zelf getrouwd met een zwarte vrouw, hoe kan ik een racist zijn?”

2. Verzoeker heeft in zijn klachtbrief van 13 januari 2003 onder meer het volgende naar voren gebracht. De eerste opmerking was gemaakt op zijn vraag waarom hij zich bij de anderen moest voegen. Toen hij zich bij de anderen had gevoegd, had hij tegen V. gezegd dat hij was gearresteerd op raciale gronden. V. had dit erkend met de mededeling dat veel Nigerianen valse paspoorten hebben, en dat zijn, verzoekers, paspoort niet van hem was. Daarop was hij heel boos geworden, en had hij dit een racistische opmerking genoemd. Zijn echtgenote had daarop gezegd dat alle blanken met een Amerikaans paspoort hetzelfde moesten worden behandeld zoals zij werden behandeld. V. had daarop met zijn vinger naar verzoekers echtgenote gewezen en had gezegd “ik ben getrouwd met een zwarte vrouw, hoe kan ik een racist zijn?” De paspoorten van verzoekers echtgenote en haar broer waren gekopieerd en aan hen teruggegeven. Daarop was aan verzoeker om zijn adres gevraagd. Hij had eerst de naam en het dienstnummer van B. en P. willen hebben voordat hij dat zou doen. Dat hadden zij gedaan. Verzoeker had daarop zijn woonplaats opgeschreven. B. had getwijfeld aan de juistheid van de spelling. B. had vervolgens een kopie gemaakt van verzoekers paspoort, hij had getelefoneerd en hij had in boeken gekeken. Voordat B. het paspoort had teruggegeven aan verzoeker had B. gezegd: “Ik zal een rapport hierover schrijven en dan zal geen van jullie Nederland meer inkomen.”

3. De Bevelhebber gaf in zijn reactie het volgende aan:

a. Alle drie de ambtenaren hadden ontkend dat was gezegd dat zij ervoor zouden zorgen dat verzoeker, zijn echtgenote en haar broer Nederland niet meer konden inkomen.

b. Niet was gezegd dat verzoekers paspoort vals of vervalst was.

c. Een ambtenaar had aan verzoeker gevraagd om zijn adres op te schrijven. Omdat hij verzoekers handschrift niet kon lezen, had hij om nadere gegevens gevraagd. Deze had hij zelf opgeschreven. De ambtenaar had niet getwijfeld aan de gegevens of de spelling daarvan. Wel had de ambtenaar meegedeeld dat hij een rapport zou opmaken, en had hij de procedure uitgelegd.

d. De ambtenaar had slechts gezegd dat hij zelf zwarte vrienden had. Deze opmerking was gemaakt in reactie op de beschuldigingen van verzoeker van racisme, om aan te geven dat hiervan geen sprake was. Ondanks die uitleg waren verzoeker, zijn echtgenote en haar broer doorgegaan met verbaal geweld en hadden zij de ambtenaren steeds uitgemaakt voor racist.

4. Verzoeker betwistte de juistheid van de lezing van de Bevelhebber, en herhaalde zijn standpunt. Het was zeker niet juist dat hij had geschreeuwd zonder dat hij was geprovoceerd.

5. De minister van Defensie gaf in zijn reactie het volgende aan:

a. B. en P. hadden beiden ontkend de uitlatingen, genoemd onder a., te hebben gedaan.

b. B. had niet tegen verzoeker een dergelijke mededeling, genoemd onder b., gedaan. De reden van de nadere controle was de twijfel aan de echtheid van de Nigeriaanse paspoorten.

c. B. had voor het opmaken van het proces-verbaal aan verzoeker gevraagd om zijn adres op te schrijven. B. kon verzoekers handschrift niet goed lezen en had daarna aan hem gevraagd zijn gegevens mondeling te verstrekken. Daarop had B. de gegevens alsnog zelf genoteerd. B. had niet getwijfeld aan de verstrekte gegevens of de schrijfwijze van verzoekers woonplaats.

d. P. had slechts aan verzoeker duidelijk willen maken dat in zijn vriendenkring personen verkeerden met een donkere huidskleur. Deze opmerking getuigde niet van een onbehoorlijke bejegening, aldus de minister.

Beoordeling

6. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat bestuursorganen burgers als mens respecteren en hen beleefd behandelen. Het vereiste van beleefdheid en fatsoen impliceert dat een ambtenaar zich dient te onthouden van onbetamelijke opmerkingen of opmerkingen die verwijzen naar de etnische afkomst van personen.

7. Van de opmerkingen, genoemd onder a. en b. hebben de Bevelhebber en de minister ontkend dat deze zijn gemaakt. De lezingen staan op dit punt tegenover elkaar en er is niet gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan een van de lezingen meer aannemelijk moet worden geacht dan de andere. Over deze opmerkingen kan de Nationale ombudsman geen oordeel geven.

8. Ten aanzien van punt c. is ontkend dat B. twijfelde aan de schrijfwijze van verzoekers woonplaats. Echter, zelfs indien B. wel hieraan twijfelde, dan was hij gerechtigd om bij verzoeker te trachten zekerheid te krijgen door navraag te doen. Dit getuigt niet van een

handelen in strijd met het vereiste van correcte bejegening.

9. Vast staat dat V. heeft gerefereerd aan andere personen met een donkere huidskleur, om aan te geven dat hij geen racist is. Verzoeker heeft erkend dat hij de ambtenaren voor racist heeft uitgemaakt. In die situatie getuigt de opmerking van V. niet van een niet-correcte bejegening.

Op dit punt is evenmin gehandeld in strijd met het vereiste van correcte bejegening.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Koninklijke Marechaussee is niet gegrond ten aanzien van:

- de gestelde discriminatie bij de paspoortcontrole;
- de twijfel aan de schrijfwijze;
- de referte aan andere personen met een donkere huidskleur.

Ten aanzien van de gestelde opmerkingen over terugsturen naar het land van herkomst en het paspoort kan geen oordeel worden gegeven.

Onderzoek

Op 8 maart 2005. ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer O. te Arlington, Verenigde Staten van Amerika, met een klacht over een gedraging van de Koninklijke Marechaussee te Rotterdam.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Defensie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Defensie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tijdens het onderzoek kreeg verzoeker de gelegenheid op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van de minister van Defensie gaf aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen.

Verzoeker gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Brief verzoeker van 13 januari 2003 aan de Bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee;
2. Brief Bevelhebber van 28 april 2004 aan verzoeker;
3. Verzoekschrift van 10 februari 2005;
4. Standpunt minister van Defensie van 3 november 2005, met bijlagen, waaronder een verklaring van 30 juli 2003 van betrokken ambtenaar B.;
5. Reactie verzoeker, ontvangen op 28 maart 2005.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. De uitvoeringsovereenkomst bij het Akkoord van Schengen (Trb. 1990, 145, goedgekeurd door Nederland bij wet van 27 augustus 1993, Trb. 1993, 115).

1.1. Op 14 juni 1985 sloot Nederland met België, de toenmalige Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk en Luxemburg in de Luxemburgse plaats Schengen een akkoord over 'de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen.' In de praktijk wordt dit ook wel het 'Akkoord van Schengen' genoemd (Trb. 1985, 102).

Dezelfde groep landen sloot op 19 juni 1990 eveneens te Schengen een overeenkomst ter uitvoering van het Akkoord van Schengen.

1.2. De Uitvoeringsovereenkomst bevat een groot aantal regels over onder meer de afschaffing van de controles aan de binnengrenzen van de 'Schengenlanden', de visumverlening, de behandeling van asiolverzoeken, en de instelling van het Schengen Informatie Systeem (SIS). Op grond van het Akkoord van Schengen en de Uitvoeringsovereenkomst is de grenscontrole van de individuele Schengenlanden verlegd naar de buitengrens van het 'Schengengebied'. Groot Brittannie is geen partij bij de Uitvoeringsovereenkomst bij het Akkoord van Schengen.

1.2. Artikel 6 van de Uitvoeringsovereenkomst bij het Akkoord van Schengen

Artikel 6

"1. Het grensoverschrijdend verkeer aan de buitengrenzen is aan de controle van de bevoegde autoriteiten onderworpen. Deze controle wordt uitgeoefend volgens eenvormige beginselen, op grond van nationale bevoegdheden en overeenkomstig het nationale recht, met inachtneming van de belangen van alle Overeenkomstsluitende Partijen voor het grondgebied van de Overeenkomstsluitende Partijen.

2. De eenvormige beginselen als bedoeld in lid 1 zijn de volgende:

(...)

b. alle personen dienen tenminste een zodanige controle te ondergaan, dat aan de hand van de overgelegde of getoonde reisdocumenten hun identiteit kan worden vastgesteld;

(...)

d. bij uitreis vinden de controles plaats die in het belang van alle Overeenkomstsluitende Partijen ingevolge het vreemdelingenrecht en ten behoeve van het onderzoek naar en het voorkomen van gevaar voor de openbare orde en de nationale veiligheid van de Overeenkomstsluitende Partijen noodzakelijk zijn; deze controle wordt ten aanzien van vreemdelingen in ieder geval verricht."

2. Politiewet 1993

Artikel 6

"1. Aan de Koninklijke marechaussee zijn, onverminderd het bepaalde bij of krachtens andere wetten, de volgende politietaken opgedragen:

(...)

f. de uitvoering van de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, waaronder begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister van Justitie aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde;"

3. Vreemdelingenbesluit 2000

Artikel 4.4, eerste lid.

"De vreemdeling die Nederland in- of uitreist via een buitengrens, begeeft zich langs een grensdoorlaatpost aan de buitengrens (...) en vervoegt zich aldaar bij een ambtenaar, belast met de grensbewaking. (...)"

Artikel 4.5, eerste en tweede lid.

“1. De vreemdeling die Nederland inreist, is verplicht desgevorderd aan een ambtenaar, belast met de grensbewaking:

a. het in zijn bezit zijnde document voor grensoverschrijding, (...) dan wel het benodigde reisvisum of doorreisvisum te tonen en te overhandigen;

b inlichtingen te verstrekken over het doel en de duur van zijn voorgenomen verblijf in Nederland;

c. aan te tonen over welke middelen hij met het oog op de toegang tot Nederland beschikt of kan beschikken.

2. het eerste lid, onder a, is van overeenkomstige toepassing op de vreemdeling die Nederland uitreist via een buitengrens.”

Artikel 4.6.

“Een ieder die zich op of nabij een plaats bevindt, waar een grensdoorlaatpost is gevestigd, is verplicht zich te houden aan de aldaar door de ambtenaren, belast met de grensbewaking, in het belang van de uitoefening van hun taak te geven aanwijzingen.”

4. Vreemdelingencirculaire 2000

A2/3.1. Minimumcontrole

“Alle personen dienen zowel bij binnenkomst als bij uitreis een minimumcontrole te ondergaan. Deze controle bestaat uit een vergelijking van de persoon met de overgelegde of getoonde documenten voor grensoverschrijding en uit een eenvoudig en snel uitgevoerd onderzoek naar de geldigheid van het betreffende document en naar tekenen van namaak of vervalsing. Zij dient louter tot vaststelling van de identiteit en de nationaliteit.”

A2/3.2. Grondige controle

“Een grondige controle wordt toegepast op alle personen die geen onderdaan zijn van één van de lidstaten van de EU of de EER (...)

Deze controle omvat naast hetgeen onder minimumcontrole is begrepen tevens:

a. grondig onderzoek van het grensoverschrijdingsdocument op:

- geldigheid;

- indien vereist, aanwezigheid van een geldig visum; en

- misbruik, namaak of vervalsing.

(...)

b. het vaststellen van:

- de plaats van herkomst en de reisroute van de persoon;

- het doel en de redenen van zijn komst, waarbij zonodig de overlegging van bewijsstukken kan worden verlangd.

c. het nagaan of voldoende bestaansmiddelen voorhanden zijn of op rechtmatige wijze kunnen worden verkregen, voor de duur van het beoogde verblijf, de terugreis of de doorreis naar een derde land waar de toelating is gewaarborgd;

d. het raadplegen van NSIS en OPS (...);

e. het nagaan of de betrokken vreemdeling een gevaar oplevert voor de openbare orde, de nationale veiligheid of de (goede) internationale betrekkingen.”